

Podrobnější výhrady Hnutí DUHA, Calla, Greenpeace ČR a Jihočeských matek

k Aktualizace státní energetické koncepce České republiky

Aktualizace státní energetické koncepce (ASEK) předložená vládě je příliš málo ambiciózní a neřeší odpovídajícím způsobem zásadní problémy české energetiky, kterými jsou vysoká energetická náročnost, nadprůměrné emise skleníkových plynů, většinový podíl pevných fosilních paliv na vytápění se souvisejícími dopady na znečištění ovzduší, velká závislost na centralizovaných zdrojích a naopak malý podíl využití obnovitelných zdrojů. Tam, kde si Česká republika udržuje v porovnání s ostatními členy EU příznivou míru energetické soběstačnosti, tuto naopak výrazně zhoršuje.

Důsledkem přípravy, ze které byly cíleně vyloučeny segmenty energetického průmyslu zaměřené na energetickou efektivitu a obnovitelné zdroje energie je, že toto perspektivní zaměření bylo potlačováno a koncepce předkládaná vládě má tak v obou oblastech značné rezervy. Dobře patrné je to ve srovnání několika klíčových ukazatelů z ASEK s jednotlivými variantami Chytré energie. Návrh Ministerstva průmyslu a obchodu je jen mírně lepší, než scénář nazvaný „Vše při starém“. Ten předpokládá, že vláda a zákonodárci nepodniknou prakticky žádná jiná opatření než ta, která už byla přijata v roce 2010. Tudíž ukazuje, že česká energetika i nadále bude zachovávat své nezdravé symptomy zmíněné na počátku, ačkoliv možnosti změny existují.

Tabulka č. 1: porovnání některých klíčových ukazatelů z ASEK s variantami z Chytré energie

	ASEK	Chytrá energie "Vše při starém"	Chytrá energie "Lenivý pokrok"	Chytrá energie "Důsledně a chytře"
Konečná spotřeba energie	1146 PJ	1300 PJ	840 PJ	670 PJ
Spotřeba energetických zdrojů - PEZ	1746 PJ	1900 PJ	1060 PJ	900 PJ
z toho OZE	300 PJ	300 PJ	450 PJ	450 PJ
Hrubá spotřeba elektřiny	85 TWh	90 TWh	65 TWh	62 TWh
Dovoz energie	71 %	70 %	49 %	41 %

Studii Chytrá energie si v roce 2010 nechaly zpracovat české ekologické organizace od renomovaného Wuppertalského institutu pro klima, životní prostředí a energetiku. Ten ke zpracování scénářů používal data z několika zdrojů. Mezi hlavní patřila zpráva první Pačesovy komise, odkud převzal odhady vývoje počtu obyvatel a HDP nebo potenciál obnovitelných zdrojů energie v České republice. Při modelování byly rovněž použity výsledky propočtů pro vývoj konečné spotřeby v jednotlivých odvětvích ze scénářů společnosti SEVEn, které původně vznikly jako podklad pro Pačesovu komisi. Možnosti vylepšování energetické efektivnosti v jednotlivých sektorech pak Wuppertalský institut čerpal z dílčích studií, které pro ekologické organizace vypracovaly společnosti Porsenna a Ekowatt. Dalším významným zdrojem byla data Evropské komise – Generálního ředitelství pro dopravu a energetiku.

Při zadávání scénářů byla opominuta možnost inspirace ze zemí, jako jsou Dánsko a Německo. Tedy zemí, které pro naplňování plánu na snižování emisí skleníkových plynů nepočítají s rozvojem jaderné energetiky, ale s přechodem na systém s převahou obnovitelných zdrojů. Mezi scénáři ASEK tato varianta schází, čímž není využita možnost porovnání.

Další problém ASEK je rozpor deklarovaných cílů v oblasti zvyšování energetické efektivity s popsányými nástroji na jejich dosažení. V dokumentu nejsou obsaženy účinné kroky k využití potenciálu, který v České republice existuje, jinak by nemohla konečná spotřeba energie do roku 2040 dokonce mírně narůst na 1 146 PJ proti dnešnímu stavu 1 132 PJ. I prognóza růstu spotřeby elektřiny v ASEK na 84,8 TWh (hrubá spotřeba v roce 2040) se jeví stále být nadhodnocená.

Jestliže ještě v nedávných verzích ASEK byl nárůst spotřeby elektřiny odůvodňován růstem spotřeby v domácnostech, což se následně ukázalo nesmyslným, nyní je růst odůvodněn růstem spotřeby v průmyslu. Analýza Evropské komise k dopadům klimaticko-energetického balíčku k roku 2030 ukazuje, že při zvýšení energetické účinnosti o schválených 27 % k roku 2030 je možné rozevřít nůžky mezi růstem HDP a spotřebou elektřiny. Představená předběžná verze analýzy Dopady zvýšení energetické účinnosti na českou ekonomiku (zpracoval Úřad vlády), prokázala, že zvyšování energetické účinnosti je ekonomicky efektivní a proto i v sektoru průmyslu bude motivace spotřebu snižovat. Jak také prokázaly potenciálové studie úspor zpracované pro Nezávislou energetickou komisi, lze snížit spotřebu elektřiny na 62-65 TWh do konce plánovaného období 2040.

ASEK navrhuje využití obnovitelných zdrojů energie v míře menší, než deklarovaly potenciálové studie zpracované pro Nezávislou energetickou komisi. Například potenciál pro výrobu elektřiny pomocí fotovoltaiky na střeších a fasádách budov a na brownfieldech a jinak nevyužitelných plochách u dopravních tras spočetla studie na 12,3 TWh pro rok 2040, ASEK vidí jen 5,9 TWh. Využitím větru je podle výpočtů Ústavu fyziky atmosféry AV ČR možné v roce 2040 získávat 5,5 TWh, ale ASEK počítá jen 2,3 TWh.

V nástrojích na prosazení ASEK ale chybí návrh účinného systému podpory obnovitelných zdrojů na nejbližší roky místo zrušených minimálních výkupních cen. Ministerstvo průmyslu v koncepci navrhuje podpory formou aukcí či tendrů na nové kapacity, investiční podporu vítězům tendrů anebo systém vyrovnávacích plateb CfD. Česko by tak v systému aukcí a tendrů přijalo systém podpory obnovitelných zdrojů, který jiné státy – například Velká Británie – zavrhly, protože počet skutečně realizovaných projektů byl velmi nízký. Všechny navrhované systémy podpory jsou ale připravené pro velké energetické firmy, chybí podpora pro malé a střední decentralizované zdroje vlastněné majiteli domů či obcemi. Právě drobní investoři přitom zajišťují podstatnou část rozvoje obnovitelných zdrojů v západní Evropě.

Preference rozvoje jaderné energetiky je ve scénářích ASEK nedostatečně diskutovanou konstantou. Odhady výhodnosti jaderné elektřiny v ekonomické analýze ASEK jsou velmi diskutabilní. Kalkulovaná cena elektřiny z nového jaderného bloku zde vychází v ekonomické analýze ASEK na 66,2 eur/MWh. Pro srovnání: garantovaná výkupní cena, kterou dohodla společnost EDF s britskou vládou pro nové reaktory v elektrárně Hinkley Point dosahuje 110 eur/MWh. A pro dosažení této ceny musela ještě britská vláda nabídnout, že převezme garanci za úvěry.

Rozhodnutí o preferenci jaderné energetiky není jen otázkou ekonomickou. Musí mu předcházet vyhodnocení přínosů a rizik provozování jaderných elektráren s ohledem na dopady jejich provozu na životní prostředí v celém jaderně-palivovém cyklu. To se doposud nestalo. Nebyly tak dosud seriózně vyhodnoceny dopady těžby a zpracování uranové rudy, vlivy provozu jaderných elektráren na lidské zdraví v dlouhodobém časovém horizontu (např. vypracování epidemiologických studií zdravotního stavu obyvatel v okolí) nebo rizika ukládání vysoce nebezpečného radioaktivního odpadu.

Návrh ASEK počítá pouze s velmi mírným poklesem emisí skleníkových plynů a razantnější opatření na ochranu klimatu odkládá za rok 2040. Ignoruje tak nejen platnou národní klimatickou politiku, strategické dokumenty EU (zejména Roadmap for moving to a low-carbon economy in 2050), ale také nejnovější doporučení Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC). Ten spočítal, kolik oxidu uhličitého si lidé mohou dovolit vypustit, aby proměnu globálního klimatu udrželi v přijatelných mezích: do konce století jde o zhruba 1000 gigatun. Se současným tempem růstu emisí ale tento celosvětový uhlíkový rozpočet vyčerpáme už během 20 až 30 let. Proto moderní energetické koncepce států jako je Německo, Dánsko nebo Velká Británie vycházejí z omezeného uhlíkového rozpočtu – jinými slovy řeší, jak zajistit dostatek energie pro své občany, aniž by do atmosféry přidávaly víc emisí, než je jejich spravedlivý díl.

Mezi nástroji ke snižování emisí skleníkových plynů **schází závazný harmonogram odstavování dožívajících uhelných elektráren.**

Ze studie srovnávající různé přístupy k budoucímu uspořádání mezinárodních klimatických závazků vyplývá, že země jako Česká republika by v roce 2030 měla vypouštět pouze zhruba 2/3 emisí skleníkových plynů oproti roku 2010. To ovšem v případě, že by se mezinárodní společenství domluvilo na stabilizaci emisí na relativně vysoké výši – 425 až 475 ppm CO₂ ekv. S tímto požadavkem ovšem není ASEK v souladu. Řada zemí, zejména těch změnami klimatu nejvíce ohrožených, ale prosazuje dohodu s cílem snížit emise mnohem výrazněji, kdy bude vyšší pravděpodobnost, že tyto země budou schopny následkům měnícího se podnebí čelit. Vzhledem k výrazné odpovědnosti České republiky za nárůst koncentrace skleníkových plynů v atmosféře by pak pro ČR byl férový závazek snížit do roku 2050 emise na zlomek toho, co vypouští dnes.

V ASEKu dále chybí srovnání s dalšími platnými strategickými dokumenty. Tím je zejména Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR. K rozporům v cílových hodnotách emisí oxidu uhličitého dochází už v roce 2020: zatímco realizace energetické koncepce by vedla k vypuštění více než 100 milionů tun CO₂, podle Národního programu na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR by to mělo být pouze 84 milionů tun.

Jako ohrožující energetickou bezpečnost České republiky vnímáme výrazný nárůst dovozní závislosti primárních energetických zdrojů až na 71 % do roku 2040. I z tohoto pohledu je na místě mít k dispozici alternativní scénáře, které naši závislost oproti dnešnímu stavu naopak dokáží snížit.

ASEK je dále v rozporu s návrhem Plánu odpadového hospodářství ČR (POH ČR) na roky 2015-2024. Zatímco ASEK je klíčový dokument pro energetiku, POH ČR představuje klíčový dokument pro realizaci dlouhodobé strategie nakládání s odpady. Dva klíčové strategické dokumenty vlády, by neměly být v rozporu v míře recyklace, zvláště, když jsou schvalovány oba na přelomu let 2014 a 2015. Bohužel však v rozporu jsou. ASEK předpokládá, že se bude v roce 2030 energeticky využívat 46 % komunálních odpadů, zatímco POH ČR plánuje již o čtyři roky dříve (v roce 2024) materiálově využívat (tedy recyklovat) 60 % komunálních odpadů. Podle prognózy v POH ČR tak již v roce 2024 není možné energeticky využívat více než 28 % komunálních odpadů. I pokud by se do roku 2030 veškerý skládkovaný odpad energeticky využíval (což není rozumné, ani možné), nebylo by možné překročit v míře energetického využívání 40 %. Přičemž se však předpokládá, že míra recyklace mezi roky 2024 a 2030 dále poroste a dále sníží množství teoreticky energeticky využitelného odpadu. Navíc podle POH ČR má produkce KO neustále mírně klesat, čímž opět snižuje potenciál pro energetické využití. **Závěr: ASEK plánuje spalovat i recyklovatelné komunální odpady, se které jiný vládní dokument (POH ČR) míní recyklovat. ASEK dává přednost spalování před recyklací.**

Klára Sutlovičová, Edvard Sequens, Karel Polanecký, Ivo Kropáček, Monika Wittingerová